

Σεξ. 11/3/90

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΑΣ

Κάθε πρωὶ ἄμα σηκωθῶ, καὶ κάθε βράδυ πρὸν πλαγιάσω, συγειθῆσον νὰ διαβάζω ἀπὸ ἔνα δημοτικὸν μας τραγούδι. Φεσσοῦμαι πᾶς λίγοι καλογέροι σήμερα διαβάζουν τὰ συναξάρια τους μὲ τόση ἀφοσίωσι καὶ εὐλάβεια. Καὶ μάρτυς μου ὁ Θεός, κάθε φορά ποῦ τὰ διαβάζω, τὰ βρίσκω φρέσκα φρέσκα σὰν μαργαρίτα λουλούδια, καὶ μυρωδῆτα σὰν τὰ κυδώνια ποῦ μᾶς βάζουν ἐς τὰ βούγα ἡ καλές μας νησιώτισσες. Κάθε φορὰ μοῦ δρεστίζουν τὴν καρδιὰν καὶ τὴν ἀνασταύσουν.

Σὰν τελείωντα τὸ διάβασμά τους, κάθομαι καὶ συλλογίζομαι, τί εὐτυχισμένον ἔνος εἰμαστές ἐμεῖς ποῦ ἔχουμε ἔνα τέτοιο θησαυρό, ποῦ μποροῦμε νὰ τὸν παίρνουμε καὶ μαζὶ ἡ ἀν βγαίνουμε στὸν ἔνω κόσμο. Εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια τὸ ἵδιο σὰν νὰ κυβαλῆς τὴν πατρίδα μαζὶ σου, μὲ σᾶλα τῆς τὰ καλά. Καὶ καταλαβαίνεις τότε γιατὶ καὶ οἱ Σκωτζέζοι, καὶ οἱ ἄλλοι βουγιοί λαοὶ τῆς Εὐρώπης, ποῦ ἔχουν κι' αὐτοὶ τὸ δικά τους τραγούδια, ἀνάθγουν ἀπὸ τὸν Ἕνθισιασμὸν σὰν τὸ ἀκούνε. Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς ἡ συγχίνησι τους εἶναι ἀπαράδικη σὰν τὴ δικῇ μας. Φυσικά ἀν τοὺς ποῦμε, πῶς τὰ δικά μας ἔχουν ἄλλη γάρι. Ήταν μᾶς ἀπαντήσουμε πῶς καὶ γιὰ κείνους τὰ δικά τους εἶναι πλειόνες χαριτωμένα. Τοῦ κάνου ὅμως! «Οσο κι' ἀν προτιμοῦνε τὸ περίφημο ἐκεῖνο βετάνι τοῦ στολίζει τὰ βρυνά τους, ἀπὸ τὸν πράσινο βασιλικὸν ποῦ στολίζει τὰ περιδόλια μας, ἀμερόληπτος κριτής, κι' ἀπὸ τὴ Σκωτία ἀκόμη γάνε, Ήταν ἀποφασίση πῶς ὁ βασιλικὸς εἶναι πλειόνες ἡμερος, πλειόνες τρυφερός, καὶ πλειόνες μοσκούμωρισμένος. «Ἐτσι εἶναι καὶ τὰ τραγούδια μας.

Νὰ καταπιστοῦμε κριτικὴ ἀνάλυσι δῶ πέρα τοῦ μεγάλου καὶ ἀπέραντου αὐτοῦ θησαυροῦ, εἶναι τὸ ἵδιο σὰν νὰ γυρεύουμε νὰ θερίσουμε ἔνα κάμπο ὄλοκληρο μὲ ἔνα μαχαιράνι τῆς τσέπης. Αὐτά εἶναι γιὰ τοὺς μεγάλους μας κριτικούς, ἀς τὸ ἀφήσουμε λοιπὸν ἐς αὐτοὺς ποῦ τὰ σπουδάσανε καλλίτερα καὶ ξέρουν νὰ τὰ γράφουν καὶ καλλίτερα.

Γιά μᾶς ἀρκετὸν εἶναι νὰ πηδήξουμε μιὰ στιγμὴ ἐτοῦ χωράφι, νὰ κόψουμε ἔνα ἀγριολούλουδο, καὶ νὰ καθήσουμε νὰ τὸ δοῦμε καὶ νὰ τὸ θαυμάσουμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

«Ανοίγω τὸ βιβλίο καὶ διαλέγω τὸ πρῶτο ποῦ πήρε τὸ μάτι μου.

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Σ' ἀρίνω γειά, μαννοῦλά μου, σ' ἀρίνω γειά, πατέρα, «Έγετε γειά δερφάκια μου καὶ σεῖς ξαδερούποιλες, Ήταν φύγω, Ήταν ξενιτευτῶ, Ήταν πάνω μακριάν » τὰ ξένα. Ήταν φύγω, μάννα, καὶ θαρτῶ καὶ μήν πολυλυπέσαι. «Απὸ τὰ ξένα ποῦ βρεθῶ, μηνύματα σου στέλνω, Με τὴ δροσιά τῆς ξνοϊξης, τὴν πάχην τοῦ χειμῶνα, Καὶ μὲ τὸ ἀστέρια τὸ σύρανο, τὰ ρόδα τοῦ Μαίου, Θενά σου στέλνω μάλαμψ, Θενά σου στέλνω ἀσῆμι, Θενά σου στέλνω πράμματα π' οὐδέ τα συλλογέται. -Παιδί μου, πάκαινες τὸ καλό, κι' δλ'οι ἀγιοί κοντά σου, Καὶ τῆς μαννούλας σου ἡ εὐχὴ νάναι γιὰ φυλαχτό σου, Νὰ μη σε πιάνῃ βάσκους καὶ τὸ κακό τὸ μάτι. Θυμήσου με, παιδίσκι μου, κ' ἐμὲ καὶ τὰ παιδιά μου, Μή σὲ πλανέψῃ η ξενιτειά καὶ μᾶς ἀλησμονήσῃς.

-Κάλλιο, μαννοῦλά μου γλυκείά, κάλλιο νὰ σκάσω πρῶτα, Παρὸν νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ ἐς τὰ ἔρημα ἐς τὰ ξένα. — Δώδεκα χρόνια πέρασαν καὶ δεκαπέντε μῆνες, Καρδία δὲν τὸν ίδαγε, ναῦτες δὲν τόνε ξέρουν. Πρῶτο φίλι, ναστέναξε, δεύτερο, τὸν πλανάει, τρίτο φίλι φαρμακερό, τὴ μαννα λησμονάει.

«Αν καὶ δὲν εἶνε τῆς συνηθείας μου νὰ μιλῶ σὰν καθηγητής, δὲν μπορῶ νὰ βασταχθῶ ἐδῶ πέρα, καὶ θέλγνται καὶ μὴ λέγω πῶς τὸ ποίημα τοῦτο βρίσκεται ἐνα ὄλοκληρο δρᾶμα, εἰπωμένο μὲ δραματικῶτατο τρόπο. Ὡς ἐκεὶ ποῦ ξεσπάνει καὶ γίνεται λυρικὸ ἀριστούργημα, λαμπρὸ ἐπίγραμμα σὲ δραματικὴ τάξι βαλμένο, ποῦ δὲν θυμοῦμαι ἄλλο τέτοιο, έκτος ἓσως τὸ περίφημο «veni, vidi, vici»

«Η πρῶτη πρᾶξη: τῆς τραγῳδίας μας ἀρχινῆ μὲ τὸν γυιό, ποῦ τὸν βλέπεις ζωντανὸ μπροστά σου, ἀν καὶ κανένας στίχος δὲν τὸν παρασταίνει. Ακοῦς τὰ πονεμένα λόγια του, κι' αὐτὸ φθάνει. Αφίνει γειά ἐτη μάνα του, ἐτὸν πατέρα του καὶ ἐτές ἄλλες γεγονήσ του, τές βλεπεις λοιπὸν καὶ αὐτές ν' ἀναρρόφουν μπροστά σου σιωπηλές, καθόδις σωπαίνουν πάντοτε, σαν τές βαρένη ἡ μαύρη αὐτὴ θλίψι τοῦ χωριτσιοῦ. «Ενας στίχος ἀκόμα, καὶ μπαίνεις ὄλετελα ἐτὸ νόημα. Τὸ παῖδι «Θὰ φύγη καὶ Ήταν πάνη μακριὰν » τὰ ξένα. Ἐδῶ πρέπει νὰ μισστάθηκε ὁ ήρωας μας, γιατὶ Ήταν τὸν πήρανε τὸ δάκρυα δλους τους. «Ἐπειτα λέγει τὸ σκληρὸ ἐκεῖνο «Θὰ φύγω», μα τώρα τὸ στολίζει καὶ μὲ μιὰ παρηγοριά, γιὰ νὰ δώσῃ θάρρος τῆς γρηγᾶς του. «Θὰ φύγω μάννα, καὶ Ή αρτῶ, καὶ μὴν πολύ λυπιέσαι». Καὶ τῆς λέσι ο κατόπι τί Ήτα κάνη ἐταξίνα γιὰ νὰ τῆς ἀλαφρύνῃ τὸν πόνο: Ήτα τῆς στέλνη μηνύματα, χειμῶνα καὶ καλοκαιρί, νύκτα καὶ μέρα, μὲ τὴ δροσιά, μὲ τὴν πάχην, μὲ τὰστέρια, μὲ ὅ,τι ἄλλο εἶναι ξαπλωμένο ἐστὸ τὸν κόσμο καὶ ἐνόντεις ὄλες τές ξενιτειές, καὶ κρατάεις μιὰ μυστικὴ συγκασινωνία μὲ τὴν πατρίδα. «Ἐρχεται οὔστερα καὶ τὸ αἰσθημα τῆς νοικοκυρωσάνης, ίσα ίσα δὰ ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἔφερε ὄλην αὐτὴ τὴν ἀνεμοζάλη! Καὶ τῆς λέσι πῶς δὲν Ήτα τῆς λειψή μηδὲ τὸ μάλαμμα, μηδὲ τὸ ἀσῆμι, μηδὲ τὰ χίλια δύο πράμματα ποῦ δὲν τὰ συλλογίζεται κανὴ ἡ μάννα. Τώρα ἀνοίγει καὶ ἡ μάννα τὸ στόμα τῆς καὶ θράξεις ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς καὶ γαρίζει τοῦ μικροῦ τῆς ἔνα φυλαχτὸ πολυτιμότερο ἀπὸ δλα τὰ πλεύτη ποῦ τῆς οὔποσχεθηκε ἐκεῖνος: Τὴν εύχη τῆς, γιὰ νὰ μήν τὸν πιάνῃ βάσκαμα, γιὰ νὰ θυμάται τὴ μαννοῦλα καὶ τὰδερφάκια του, καὶ νὰ μήν τὸν πλανέψῃ η ξενιτειά καὶ τοὺς ἀλησμονήσῃ. «Ἐκεῖ ἐπονοῦσε τῆς μάννας τὰ ἄλλα ητανε γιὰ κείνη ἀσῆμαντα. Ο μικρὸς ἀμέσως κατάλαβε τὶ λογῆς βάλσαμο ηθελε ἡ πληγή τῆς, καὶ ξεσπάνει μ' ἔνα ὄρκο ποῦ πρέπει νὰ τοὺς ἐμέρωτε δλους, γιατὶ παύεις ἐδῶ ἡ πρῶτη πρᾶξη, ὁ ποιητὴς κατεβάζει τὸ παραπέτασμα, καὶ μᾶς προετοιμάζει γιὰ τές ἄλλες.

«Δώδεκα χρόνια πέρασαν», καὶ μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε τὶ γενήκε μέσα ἐς αὐτὰ τὰ δώδεκα χρόνια τὰ ξέρουμε σχεδὸν δλοι μας τοὺς πρώτους πόνους, τὰ πρώτα γράμματα καὶ δῶρα, τὸ ἀγριευ-

μένο σπίτι ἐτὴν πατρίδα, τὸν ἀγριευμένο κόσμο ἐτὰ
ξένα, τα χρυφά δάκρυα, ἐπειτα τὴν ὑπομονὴ καὶ
τὴν ἐλπίδα σαν συνείδεσσυμε, μὲ ἔνα βαθὺ βαθὺ ἀνα-
στεναχμὸ ποῦ καὶ ποῦ, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα «ντέρτια»
τῆς ξενιτειᾶς. «Ολα τοῦτα τὰ φανταζόμαστε μέσα
ἢ τα δώδεκα χρόνια, ποῦ τ' ἀναφέρει ὁ ποιητής γιὰ
να μᾶς παραστήσῃ ζωηρότερα τὸ τί συνέβαινε ὕστε-
ρα. Κ' ἔξαφνα μᾶς ξετυλίγει τὴ θλιβερὴ διήγησί
του μὲ μιὰ γληγοράδα σαν ἀστραπή. «Καράδια δὲν
τὸν ἴδανε, ναῦτες δὲν τὸν ἔξερουν!» Πάει τὸ παιδί!
πᾶντας οἱ ὄρκοι! Ξεχαστήκανε ὅλα, ρώτας ἡ μάννα, ρω-
τοῦν τὰδέρφια, κανένας, δὲν τὸν εἶδε μηδὲ τὸν ἄ-
κουσε! Μέσ' τὸ ἔρημο σπίτι λύσουν ὅλοι ἀπ' τὸν
καῦμὸ καὶ μυρολογοῦνε νύχτα καὶ μέρα, γιατὶ ἔνας
téτοιος καῦμὸς δὲν εἶναι θάνατος ποῦ ξεχνιέται, εἶναι
χειρότερο ἀπὸ θάνατος. Στὰ «μακρύα τὰ ξένα» ὅ-
μως βγαίνουν ἐτὴν μέση καινούργιες χαρὲς καὶ ἀγά-
πες, ποῦ σάν Σειρῆνες μαγεύουν, κ' ἐπειτα παίρνουν
τὸ παλικάρι καὶ φεύγουν!

«Πρῶτο φίλι, ἀναστέναξε, δεύτερο τὸν πλανάει,
Τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, τὴ μάνα ἀλησμονάει».

Τρία φίλια, καὶ γένηκε τὸ μυστικὸ αὐτὸ θάμμα,
γιατὶ θάμμα εἶνε νὰ λημονάῃ κανεὶς τὴ μάννα του·
ἀναστέναξε, λέει, ἐτὸ πρῶτο φίλι. Καὶ πῶς ἥμπο-
ρουσε νὰ μήν ἀναστεγάξῃ, ποῦ τὸν ἐκλόνιζε, κ' ἔ-
φερνε ἔνα téτοιο γαλασμὸ ἐτὴ ζωὴ του! Τὸ ἀγωνία
καὶ τὶ βάσανο! Η ἀγάπη ποῦ τὸν ἔτρεψε ως τώρα
ἐσπαρταροῦσε ἐτὰ σωθικά του· οἱ ὄρκοι τὸν ἔτρωγανε.
«Ολα τοῦ κάχου ὅμως!» Ερχεται ἔνα δεύτερο μα-
γέμμενο φίλι καὶ ναρκόνει ὅλα τὰ παρθενικὰ ἔκειγα

αἰσθήματα, καὶ χύνει μέσα του μιὰ καινούργια λα-
γκάρα ποῦ ξελαγιάζει τὸ νοῦ του. Τώρα ἀγαπᾷσσε
πλειό τὴ μάργισά του. Ο ἀρρωστος ψυχομαχοῦσε
μέσ' τὴν καρδιά του, ὡσοῦ ποῦ ἥλθε τὸ τρίτο φί-
λημα καὶ ἀπλωσε ἔνα κρύο σάβανο ἀπάνω ἐτὴν
ἀποθαμμένη ἀγάπη τῆς πρώτης ζωῆς του.

Φαρμακερό φίλημα, κι ἀς μήν ἡτανε καὶ πινόρ.
Τὸ τραγοῦδι δέν μας λέει τίποτε για τές καινούρ-
γιες χαρές, ή καὶ λύπες, ποῦ τὸν ὑποδεχτήκανε μέσ'
τὸ ξενιτεμένο σπιτικό του. Αὐτὴ εἶνε ἀλλη ὑπό-
θεσι, ἀλλο δράμα, θως τὸ ἴδιο δράμα ξαναρχῆς· γιατὶ
ἔτοι γυρίζει ὁ κόσμος!

Ἐκεῖνο ποῦ ἥθελε νὰ πῆ ὁ ποιητής τὸ εἶπε, καὶ
τὸ εἶπε χωρὶς ν' ἀρκηση τίποτε ἔξω. Τὸ δράμα εἶνε
τέλειο. Γιὰ κάρι τῆς μάννας καὶ τῆς ἀγάπης της,
ποῦ δέν ἔχει ὄρια, ή πρώτη πράξη παίρνει 16 στί-
χους. Η δεύτερη δύο, καὶ οἱ δύο αὐτοὶ στίχοι σκι-
πάζουν δώδεκα χρόνια. Η τελευταῖς τρεῖς πράξεις
εἶνε τὰ τρία φίλια, μὲ μιὰ λέξη ἡ καθεμιά, μὰ τί^{τι}
λέξῃ! ἔρχονται ἡ μιὰ κατέπι τῆς ἀλληλης σὰν κύ-
ματα καὶ σοῦ πλημμυρίζουν τὰ σωθικά

«Πρῶτο φίλι, ἀναστέναξε, δεύτερο, τὸν πλανάει,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, τὴ μάνα ἀλησμονάει».

Ν' ἀγάπασσυ τὰ κύκκαλά σου, ἀγνώριστε φάλτη,
ὅπου κι' ἀν εἶναι θαμμένα! Δέν ξέρουμε τὸν τάφο σου,
μηδὲ τὸνομά σου, ξέρουμε ὅμως τὸ ἀθάνατο αὐτὸ
καλλιτέχνημά σου, καὶ μὲ τρυφερή καὶ συγκινημένη
καρδιὰ σου θέτομε ἔνα στεφάνι μέσα ἐτὸ ιερὸ Μαυ-
σωλεῖο πούνε γεμάτο Κενοτάφιο σὰν τὸ δικό σου.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΟΤΗΣ

Σε. 8 Απριλίου

ΠΑΤΙΝΑΔΑ ΠΑΣΧΑΛΙΑΤΙΚΗ

Τώρα π' ὁ ἥλιος ἔγυρε καὶ βγαίνει τὸ φεγγάρι,

Ποῦ ἔν· ἀγόρι ξαγρυπνῷ γιὰ τὸ χατίρι σου,

Ποῦ ἔχει τὸ σκοτάδι ἡ γῆ, κι' ὁ οὐρανὸς τὴν χάρι,

Ἐβγα φεγγαροπόροσωπη ἐτὸ παραθύρι σου.

Ἐβγα καὶ γλυκοπότισε λουλούδια μαραμένα,

Κι' ἀν ἔχης στάλα πονεστᾶς μέσ' τὸν καρδούλα σου,

Λυπήσου με, καὶ δόσε την σὲ χείλη διψασμένα,

Ν' ἀναστηθῶ σὰν λουλουδο μὲ τὴ δροσούλα σου.

Ἡ θάλασσα τὴν γῆ φιλᾶ, καὶ τὰ κλωνιὰ τ' ἀγέρι,

Κι' ἔγῳ μονάχος δὲν φιλῶ τὰ δυὸ χειλάκια σου.

Μὲ χίλι' ἀστέρι' ὁ οὐρανός, κ' ἔγῳ χωρὶς ἀστέρι,

Σκοτάδ' ἡ γῆ— κ' ἔγῳ χωρὶς τὰ δυὸ ματάκια σου.

Κατέβα καὶ περπάτησε, Νεράϊδα μέσ' τὰ σκότη,

Καὶ μίλησε μου, νὰ θαρρῶ πῶς ἀναστήθηκα!

Πέξ μου τὰ λόγια τὰ γλυκὰ ποῦ πρωτολέ· ἡ νιότη,

Κι' ἀς ἀποθάνω ἀκούοντας πῶς ἀγαπῆθηκα!

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΟΤΗΣ.